

پیدایش، طبقه‌بندی و عوامل محدود کننده خاک‌های بیابان قظرویه رامین مستمندو مجید باقرنژاد^۱

در این تحقیق، پیدایش خاک‌های قظرویه با مطالعه اثر پستی و بلندی بر مورفولوژی، کانی‌شناسی و خواص فیزیکوشیمیایی خاک‌ها مطالعه شد. در منطقه مورد مطالعه پستی و بلندی بعنوان مهمترین عامل مؤثر در پیدایش و تکامل خاک‌ها شناخته شد. این منطقه در ۴۸ کیلومتری شرق نیریز، در جنوب ایران واقع شده است. با توجه به میانگین سالیانه بارندگی ۲۰۳/۵ میلیمتر و متوسط سالیانه دما ۱۷ درجه سانتی‌گراد منطقه مورد مطالعه بعنوان ناحیه خشک با رژیم رطوبتی اریدیک و رژیم حرارتی ترمیک طبقه‌بندی می‌شود. عملیات صحرايي و آزمایشگاهی مختلفی انجام شد تا تأثیر پستی و بلندی و نوسانات آب زیرزمینی روی پیدایش و طبقه‌بندی خاک‌های منطقه مشخص شود. به منظور تعیین استفاده از اراضی، عوامل محدود کننده خاک بررسی و ارزیابی شد. نتایج تجزیه‌های فیزیکوشیمیایی، مورفولوژیکی و کانی‌شناسی نشان داد که پستی و بلندی سبب تنوع در بافت و شوری افق‌های مشخصه تکامل یافته در واحدهای مختلف فیزیوگرافی شده است. خاک‌های دارای افق سالیک و جیپسیک در اراضی سیلابی با سفره آب زیرزمینی کم عمق و خاک‌های دارای افق جیپسیک در اراضی مرتفع تحتانی و بالایی با سفره آب زیرزمینی نسبتاً عمیق تا عمیق تشکیل شده‌اند. با استناد به سیستم طبقه‌بندی خاک دو راسته خاک انتی سول و اریدی سول در منطقه تشخیص داده شدند. نتایج تجزیه‌های کانی‌شناسی خاک فیزیوگرافی‌های مختلف نشان دادند که کانی‌های مختلف از نظر نوع اختلاف ندارند و تنها مقادیر نسبی آن‌ها در واحدهای فیزیوگرافی مختلف تغییر می‌کند. ایلیست و کلریت و رس‌های مخلوط در خاک‌های منطقه مورد مطالعه رس‌های غالب تشخیص داده شدند.

^۱ به ترتیب دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت مناطق بیابانی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه شیراز و استادیار دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز